

Místní národní výbor Žebráky

(1904) 1945-1959

Inventář

EL NAD č.: 112
AP č.: 484

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií.....	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu.....	7
III. Archivní charakteristika archivního fondu.....	8
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu.....	9
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky.....	9
Seznam použitých pramenů a literatury.....	10

Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk.....	11
Příloha č. 2: Seznam předsedů MSK a MNV Žebráky v letech 1946-1960.....	12
Příloha č. 3: Seznam členů MSK a MNV Žebráky v letech 1946-1960.....	13
Příloha č. 4: Struktura archivního fondu.....	15
Inventární seznam.....	17

Úvod

I. Vývoj původce archiválií

Původci archivního fondu jsou:

Místní správní komise Žebráky (12. června 1946-11. července 1949)

Místní národní výbor Žebráky (12. července 1949-30. června 1960)

Obec Žebráky, ležící cca 3 km na sever od obce Hošťka, náležela od roku 1945 do konce ledna 1949 do politického a soudního okresu Tachov. Součástí obce Žebráky byla osada Žebrácký Žďár. Správní obvod MSK a MNV se shodoval s katastrálním územím obce Žebráky. Od 1. února 1949 do 30. června 1960 obec i nadále patřila do reorganizovaného okresu Tachov.

Úřadovna se v době existence MSK nacházela pravděpodobně v čp. 105 a neznámo odkdy pak MNV sídlil v budově školy čp. 98.

Národní výbory byly zřízeny po druhé světové válce jako správní orgány obcí a vyšších územně správních celků. Nahradily tak od roku 1850 fungující obecní úřady, resp. úřady vyšších územně správních celků. Právní základ jejich existence byl položen ústavním dekretem presidenta republiky ze dne 4. prosince 1944 o národních výborech a prozatímním Národním shromáždění, na nějž navazovalo vládní nařízení č. 4/1945 Sb., o volbě a pravomoci národních výborů. Poté následovaly stovky dalších norem, které určovaly podmínky a pravidla pro fungování národních výborů, jejich složek, zřizovaných organizací atd. Éra národních výborů byla uzavřena v roce 1990, kdy došlo ke znovuobnovení obecních úřadů, resp. zřízení dalších úřadů pro správu vyšších územně správních celků.

Shora uvedené vládní nařízení č. 4/1945 Sb., o volbě a pravomoci národních výborů, částečně pozměněné vládním nařízením č. 44/1945 Sb., o rozsahu působnosti národních výborů, určovalo, že se v každé obci měl ustavit místní národní výbor. Vnitřní složení, pravomoci, hospodaření, vedení a podepisování některých druhů písemností určovala Směrnice ministerstva vnitra č. 6 ze dne 19. května 1945 uveřejněná v Úředním listu republiky Československé a navazující Prozatímní organizační řád místních národních výborů z roku 1947. Tyto dokumenty rozlišovaly národní výbory na volený sbor složený z členů národního výboru, jeho složky (rada, předseda, referenti, komise) a úřad národního výboru.

Národní výbory byly definovány jako orgány zastupitelské a orgány veřejné správy, které v obvodu své působnosti spravují všechny veřejné záležitosti, pokud nejsou spravovány jiným veřejným orgánem. Ve věcech státní správy byly národní výbory podřízeny vládě a zároveň byla uplatněna podřízenost národního výboru nižšího stupně národnímu výboru vyššího stupně. Stanovení vnitřní organizace a způsobu, jakým mají národní výbory vykonávat svou působnost, byly v pravomoci ministra vnitra. Dnem ustavení místního národního výboru zaniklo obecní zastupitelstvo, obecní úřad se stal úřadem místního národního výboru a prováděl veškerá jeho rozhodnutí a opatření.

Pro dočasnou správu obcí, v nichž pro převážnou většinu obyvatelstva státně nespolehlivého, tj. zejména v pohraničí, nemohl být ustaven místní národní výbor, byly podle § 6 vládního nařízení č. 4 ze dne 5. května 1945 jmenovány okresními národními výbory, resp. okresními správními komisemi místní správní komise, jejichž pravomoci byly stejné

jako pravomoci místních národních výborů. Místní správní komise měly mít 3 až 6 jmenovaných členů, rovněž předseda místní správní komise byl jmenován, nikoliv volen.

Prvním úředníkem spravujícím obec Žebráky se z pověření Okresní správní komise v Tachově stal dne 27. srpna 1945 Jan Novák. Zatímním vedením agendy obvodového tajemníka byl pověřen nejen pro obec Žebráky, ale i pro další obce v okolí – Písařovu Ves, Bažantov, Pořejov a Lesnou (v té době Schönwald). K jeho vystřídání došlo na podzim 1945, když ho dne 8. října 1945 nahradil Bernard Pospíšil. Ten byl však pověřený dozorem nad výkonem obecní agendy pouze v obcích Žebráky a Pořejov.

Místní správní komise měly být nahrazeny místními národními výbory na základě výsledků voleb do Ústavodárného národního shromáždění podle § 1 a § 11, odst. 2 vládního nařízení č. 120/1946 Sb., o obnovení národních výborů na podkladě výsledků voleb do ústavodárného Národního shromáždění, ze dne 27. května 1946. Hlavním kritériem pro vznik místního národního výboru byl počet 50 platných voličských hlasů v obci. Pokud počet platných hlasů nedosáhl tohoto počtu, fungovala v obci i nadále místní správní komise nejdéle do roku 1950, kdy byla na základě vládního nařízení č. 14/1950 Sb., o organizaci místních národních výborů, přeměněna na místní národní výbor. Není zřejmé, kolik voličů se zúčastnilo voleb, protože data za obec Žebráky byla započtena společně s obcí Lesná (Schönwald) – celkem 37 voličů.

Po volbách do Ústavodárného národního shromáždění, konaných dne 26. května 1946, došlo v Žebráčkách alespoň k ustavení MSK a odvolání dosavadního zmocněnce OSK B. Pospíšila. Stalo se tak 12. června 1946 a prvním předsedou se stal Miloslav Nasikovský (další členové MSK a následně i MNV viz příloha č. 3). Místní správní komise ještě po krátký čas spravovala i sousední obec Pořejov, kde byla MSK jmenována 10. července 1946. K výměně předsedy MSK Žebráky došlo již za dva měsíce (21. srpna 1946), kdy byl M. Nasikovský vystřídán Stanislavem Kusdasem, který funkci předsedy vykonával rovněž krátkou dobu a dne 25. listopadu 1946 zažádal o zproštění z funkce. Novým předsedou byl jmenován dne 5. prosince 1946 František Handrejch, kterého však nahradil od 25. dubna 1947 František Fríd. K rychlým výměnám na postu předsedy docházelo z důvodu častého stěhování obyvatel obce.

Dne 7. července 1947 došlo v obci k ustavení nové MSK (všichni členové byli příslušníky Československé strany národně socialistické). K jejímu ustavení došlo z důvodu dosídlení obce volyňskými Čechy, kteří rovněž tvořili celou MSK. O dva dny později byl jmenován předsedou MSK František Mašek. Dne 24. září 1947 proběhla ještě dodatečná volba sedmého člena MSK Aloise Bříinka. Předseda F. Mašek odstoupil dne 4. listopadu 1947 z funkce a rezignoval i na členství v MSK. Novým předsedou byl obratem jmenován A. Břínek (12. listopadu 1947).

V souvislosti s únorovými událostmi došlo 29. března 1948 k odvolání 5 členů MSK za Československou stranu národně socialistickou (tedy všech s výjimkou předsedy) a byla utvořena nová čtyřčlenná MSK. Předsedu MSK vykonával i nadále A. Břínek.

Až do vydání ústavního zákona č. 150/1948 Sb., Ústavy Československé republiky, měly dosavadní právní normy týkající se národních výborů prozatímní charakter. V Ústavě 9. května byly NV definovány jako „nositelé a vykonavatelé státní moci v obcích, okresích a krajích“ a jejich existence byla právně zakotvena jako nedílná součást státního zřízení ČSR. Zcela novým prvkem bylo zavedení principu volitelnosti NV (naplněného ovšem až v roce 1954); do té doby byli jejich členové jmenováni příslušným ONV na návrh Národní fronty.

Na základě reformy provedené zákonem č. 280/1948 Sb., o krajském zřízení, byl od 1. ledna 1949 zřízen kraj Plzeňský, jehož součástí se stala i obec Žebráky. Zároveň byla

vládním nařízením č. 3/1949 Sb., o územní organizaci okresů v českých zemích, provedena územní reorganizace okresů. Od 1. února 1949 byla obec Žebráky součástí nově vymezeného okresu Tachov.

Dne 10. června 1949 ONV v Tachově informoval MSK Žebráky o tom, že by v obci již mohl být utvořen 9-ti členný MNV, protože v té době bylo v obci více než 50 voličů. MAV NF v Žebrácích podal žádost o utvoření MNV dne 21. června a ONV povolil jeho utvoření s účinností od 12. července 1949. Předsedou zůstal i nadále Alois Břínek. Stejně jako v případě MSK nejsou ani v případě prvního MNV doloženy žádné fungující komise.

V souvislosti s realizací zákona č. 268/1949 Sb., o matrikách, byla v jednotlivých okresech Plzeňského kraje určena sídla matričních obvodů a stanoven jejich územní rozsah. Obec Žebráky byla od 1. ledna 1950 zařazena do matričního obvodu Rozvadov. Tento stav trval pouze krátce, neboť MNV v Žebrácích zažádal o přearažení do matričního obvodu Lesná a ONV v Tachově této žádosti dne 2. května 1950 vyhověl. To vydrželo do roku 1955, poté byla obec Žebráky přearažena do matričního obvodu Přimda. K poslední změně došlo s účinností od 1. července 2000 s přearažením do matričního obvodu Tachov.

Reorganizace MNV v Žebrácích proběhla podle § 27 odst. 1, vládního nařízení č. 14/1950 Sb., o organizaci místních národních výborů. Původně mělo být dle platných norem zvoleno do MNV 15 členů, ale s ohledem na charakter obce s 93 obyvateli KNV v Plzni výměrem povolil snížení počtu členů na 9. Noví členové MNV byli jmenováni postupně od 14. do 28. června 1950. Předsedou MNV byl zvolen dne 29. června 1950 František Fríd. Jaké komise působily při MNV nelze pro absenci archiválií zjistit. K dalším změnám došlo hned v roce 1951. Tehdy se předsedou (15. března) opět stal Alois Břínek. Došlo i ke změnám na postu členů MNV a dokonce měl odstoupit MNV celý. Tyto změny však nelze nikterak spolehlivě potvrdit. I nadále docházelo k velké fluktuaci členů MNV, většinou z důvodu odstěhování se z obce. Pro absenci archiválií však nelze tyto změny vůbec podchytit. Zřejmé je, že do voleb došlo ještě dvakrát ke změně na postu předsedy. Nejdříve od 1. února 1952 vedl MNV učitel Jiří Rejman, kterého nejpozději 1. září 1953 nahradil Václav Vaňátko.

Vládním nařízením č. 119/1951 Sb., o tajemnicích místních národních výborů, byla upravena působnost tajemníků MNV jako jejich plně uvolněných funkcionářů; ustanovit a odvolat je mohlo plénum na návrh ONV. Tajemník byl výkonným orgánem MNV a za svou činnost odpovídal jeho předsedovi a radě, řídil se jejich pokyny a současně byl odpovědný radě, předsedovi a tajemníkovi nadřízeného ONV, kteří rovněž usměrňovali jeho práci. Zúčastňoval se všech schůzí pléna a rady a působil také jako politický a odborný poradce i pomocník MNV, a to zejména v oboru zemědělské výroby; podrobnější popis jeho působnosti je uveden v ustanoveních písm. a) – f) odst. 1 § 3 výše uvedeného vládního nařízení. Prvním doloženým tajemníkem byl nejpozději v roce 1953 Vítězslav Otava, který vykonával funkci újezdního tajemníka současně pro obce Hošťka a Žebráky.

V roce 1953 doznala změny rovněž územní působnost MNV, když k 1. červenci 1953 byla k obci připojena již prakticky vylidněná obec Pořejov (úředně zanikla v roce 1960).

Do existence národních výborů pak významně zasáhl až ústavní zákon č. 12/1954 Sb., o národních výborech a na něj navazující zákony a vládní nařízení č. 13/1954 Sb., o národních výborech, č. 14/1954 Sb., o volbách do národních výborů a č. 23/1954 Sb., o organizaci výkonných orgánů národních výborů. Dosavadní struktura národních výborů zůstala těmito normami v podstatě nedotčena.

Podle § 3, odst. 5 zákona č. 13/1954 Sb., o národních výborech, se volil do místních národních výborů 1 člen nejméně na 100 obyvatel a nejvýše na 200 obyvatel podle velikosti

obce. V obcích do 900 obyvatel se volilo 9 členů. Místní národní výbory se měly scházet ke svým zasedáním nejméně jedenkrát za měsíc (§10). Rada národního výboru se skládala z předsedy NV, jeho náměstka, popř. náměstků, tajemníka a ostatních členů rady. Všichni členové rady byli voleni národním výborem na jeho prvním zasedání. Národní výbor mohl svou radu i její jednotlivé členy kdykoli odvolat.

Podle zákona č. 14/1954 Sb., o volbách do národních výborů, byly 16. května 1954 uskutečněny první volby členů národních výborů všemi občany, majícími volební právo. Volební období bylo stanoveno na tři roky.

Do voleb v květnu 1954 bylo navrženo 9 členů MNV. Jak vyplývá ze zápisů o hlasování a sčítání hlasů, byli všichni kandidáti zvoleni. Předsedou MNV byl zvolen František Visinger a tajemnicí Marie Svobodová. Jaké byly ustaveny komise, se pro nedostatek dochovaných archiválií nepodařilo zjistit. V dubnu 1955 se konaly doplňovací volby do MNV (z důvodu odstěhování 3 členů). Novým předsedou byl zvolen Bruno Petrovský a tajemníkem učitel Jan Altman. Počátkem roku 1956 všichni členové MNV rezignovali a dne 22. ledna 1956 došlo k dalším doplňovacím volbám do MNV. Novým předsedou byl na ustavující schůzi konané dne 14. února 1956 zvolen František Belay, tajemníkem Jiří Veselý. Zároveň byli ustaveni předsedové komise, z čehož vyplývá, které komise byly při MNV zřízeny. Konkrétně se jednalo o komise zemědělskou, kulturní a školskou a finanční. Předseda MNV F. Belay odešel v listopadu 1956 z obce na školení do dvouleté zemědělské mistrovské školy. Svůj post ovšem nikomu nepředal, a proto byl na schůzi dne 7. listopadu 1956 zvolen jako zástupce předsedy Vincenc Behul. Ačkoliv byl původně pouze zástupcem, neznámo kdy se stal (možná i via facti) předsedou MNV. Ještě před novými volbami byl v obci ustaven výbor žen.

Následující volby se konaly dne 19. května 1957 v souladu se zákonem č. 11/1957 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o volbách do národních výborů.

Do voleb v roce 1957 bylo navrženo 9 členů MNV. Jak vyplývá ze zápisů o hlasování a sčítání hlasů, byli všichni kandidáti zvoleni. Na ustavující schůzi nově zvoleného MNV konané dne 20. května 1957 byl předsedou zvolen Blažej Písařovič. Při MNV fungovaly v posledním funkčním období komise finanční, školská a kulturní, pro místní bezpečnost, zemědělská, trestní a rovněž i výbor žen. Dle zpráv však nevyvíjely prakticky žádnou aktivitu.

S účinností od 1. července 1960 došlo na základě zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu, k reorganizaci okresu Tachov, do něhož byly zahrnuty nejen obce stávajícího okresu Tachov, ale i část obcí náležejících dosud pod správu ONV Stříbro, ONV Mariánské Lázně a ONV Horšovský Týn. Zároveň došlo k reorganizaci krajů a sloučením Plzeňského a Karlovarského kraje vznikl kraj Západočeský.

V březnu 1960 se začala projednávat otázka sloučení obce Žebráky s osadou Bažantov, která do té doby náležela do správy MNV Písařova Vesce. Přestože byl se sloučením vysloven souhlas, bylo nakonec rozhodnuto samostatný MNV v Žebrácích zrušit a obec sloučit s obcí Hošťka. Osada Bažantov naproti tomu přešla spolu s ostatními osadami Písařovy Vesce i s obcí samotnou do správy MNV v Lesné. K definitivnímu zániku MNV v Žebrácích došlo s účinností od 1. července 1960. Žebráky jsou místní částí obce Hošťka doposud.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Dokumenty původce byly patrně uloženy v úřadovně MSK (čp. 105?), resp. u jednotlivých funkcionářů. V době existence MNV byly spisy ukládány v úřadovně MNV čp. 98. Z dochovaných archiválií není ani zřejmé podle jakého systému byly dokumenty MNV ukládány. Lze usuzovat, že praxe byla stejná jako u srovnatelných MNV, u nichž rovněž nefungovala spisová služba ani žádný systém ukládání dokumentů. Přesto se v některých případech používalo podací razítko s nápisem Místní národní výbor Žebráky, p. Planá u M. L., Došlo, Značka, Příl. Co bylo zapisováno do kolonky Značka, není jasné, protože razítko bylo používáno pouze krátce a výběrově, tedy nikoliv na všechny došlé dokumenty.

K první odborné archivní prohlídce spisů došlo 10. a 23. října 1953 za přítomnosti předsedy MNV Václava Vaňátka, tajemníka MNV Vítězslava Otavy a zástupce ONV Václava Baťka. V zápise o prohlídce však bylo pouze konstatováno, že spisy před rokem 1945 se nedochovaly a do „stoupy“ byly vybrány „již bezpředmětné oběžníky, úřední listy a různé časopisy o váze 35 kg“.

Další kontakt zástupců MNV Žebráky ohledně spisové služby proběhl v roce 1956. Dne 13. března 1956 se na MNV dostavil okresní archivář Alois Zbořil k provedení prohlídky spisů. Byly nalezeny „spisy administrativy obce“ z let 1931-1948 a odebrány do archivu. Jinak ovšem zápis obsahuje spíše soupis závad v ukládání dokumentů: „Spisy se nacházely ve skříni bez ladu a skladu“ aj. Tajemníkovi MNV bylo proto uloženo veškeré spisy, sbírky zákonů a úřední listy srovnat. V zápise je rovněž zmínka o německé pamětní knize, která měla být, dle sdělení tajemníka, již odebrána. Dnes je však, bohužel, neznámá.

V návaznosti na odbornou archivní prohlídku byla do archivu skutečně přivezena část archiválií (13. března 1956, č. přírůstku 74). Podle EL JAF založeného ke dni 1. října 1958 se mělo jednat o 1 knihu a 2 kartony z let 1945-1950. Na základě rubriky tématický popis se mělo jednat o „Lesní a obecní hospodářství obce, trestní rejstřík, obec. rozpočty“.

Rok před zrušením navštívil okresní archivář A. Zbořil MNV Žebráky znovu. Neshledal však žádné zlepšení: „Ponechané spisy u MNV v roce 1956 jsou dosud neurovnány a dle odhadu jich značná část chybí“. Tajemník MNV se zavázal, že spisy, které ještě na MNV najde, do jednoho měsíce urovná a dodá okresnímu archivu do Tachova. Již se tak ovšem nestalo.

Patrně v rámci generální inventury provedené v roce 1976 se změnil počet evidenčních jednotek na EL JAF a fond nadále obsahoval pouze 3 kartony z let 1945-1950. Tato změna se obešla bez jakéhokoliv vysvětlení.

Při revizi fondů, která byla v případě MNV Žebráky provedena 24. dubna 2001, fond obsahoval 3 kartony z let 1946-1951, 1 podací protokol z let 1947-1948 a 5 razítek z let 1945-1960. To bylo potvrzeno i následnou generální inventurou. Razítka, která byla součástí fondu, archiv převzal neznámo kdy z Okresního národního výboru v Tachově, kam byla po zrušení MNV Žebráky předána nástupnickým MNV v Hošťce.

K jedinému řádnému přírůstku došlo v návaznosti na skartační řízení prováděné u Obecního úřadu Hošťka v roce 2013. V rámci něj byl, mimo jiné, archivu předán koncept kroniky obce Žebráky z roku 1959 (7. března 2013 č. přírůstku 1/2013).

III. Archivní charakteristika archivního fondu

V roce 2010 v rámci inventarizace fondů archivů obcí v SOKA Tachov byly prověřeny archiválie evidované v EL NAD 172 Archiv obce Žebráky. Zjistilo se, že se jedná pouze o spořitelní knížky z let 1906-1946 uzavřené českou samosprávou. Proto byl fond zrušen a archiválie převedeny do archivního fondu MNV Žebráky.

Před zahájením inventarizace v roce 2012 byl archivní fond MNV Žebráky tvořen 1 podacím protokolem z let 1947-1948, 3 kartony (ve kterých se nacházela také hlavní kniha) z let (1906) 1945-1951 a 5 razítky z let 1945-1960. Celková metráž činila 0,45 bm. V průběhu inventarizace byla předána ještě 1 úřední kniha (koncept kroniky obce Žebráky) z roku 1959 (viz kapitola II.) o celkové metráži 0,06 bm.

V souvislosti s inventarizací byla opravena datace razítek na [1949]-[1960], vkladních knížek na (1904) 1945-1948 a došlo také ke správnému určení evidenčních jednotek.

V archivním fondu MNV Žebráky bylo provedeno vyřazení archiválií z evidencí NAD z důvodu přehodnocení významu (Protokol o vyřazení archiválií z evidencí NAD z důvodu přehodnocení významu čj. SOAP/090-0284/2014 z 29. 05. 2014 a schválený čj. SOAP/008-1650/2014 z 24. 02. 2015), při němž byly vyřazeny: spisy (složní listy, potvrzenky, dodací listy, stvrzenky, výdajové poukazy, faktury, souhrnné listy odvozu užitkového dřeva, výplatní listiny lesních dělníků) z let 1946-1951 a 5 razítek z let [1949]-[1960] v celkovém rozsahu 0,21 bm. Vyřazení archiválií bylo provedeno s přihlédnutím k instrukci pro ukládání a vyřazování (skartaci) písemností u výkonných orgánů národních výborů čj. NV/3-10262/1958 ze dne 4. ledna 1959. S ohledem na mezerovitost archivního fondu byly ponechány i některé archiválie, které byly v této směrnici označeny vyřazovacím znakem V.

V archivním fondu byly ponechány jako prius přihlášky vkladů včetně vkladních knížek (inv. č. 17), i když tyto za obec přihlašoval komisař OSK Bernard Pospíšil pověřený dozorem nad výkonem obecní agendy. Neboť tyto byly nepochybně předány MSK, která s těmito účty dále nakládala, byly tyto ponechány v archivním fondu MNV Žebráky.

Konečná metráž archivního fondu po přemanipulování a vyřazení archiválií z evidencí NAD z důvodu přehodnocení významu činí 0,30 bm. V současnosti je archivní fond MNV Žebráky tvořen 2 úředními knihami, 1 podacím protokolem a 2 kartony.

Archivní fond byl uspořádán podle Návrhu metodického návodu pro uspořádání a inventarizaci archivních fondů místních národních výborů vydaného Archivní správou Ministerstva vnitra ČR a doplněn podle Metodického pokynu pro inventární zpracování archivních fondů národních výborů ve Státním oblastním archivu v Plzni čj. SOAP/006-3120/2007. Formální zpracování bylo provedeno dle Metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek čj. SOAP/006-0767/2010 a jeho dodatků s přihlédnutím k Metodickému návodu č. 1/2013 odboru archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra čj. MV-46913/AS-1/AS-2013.

Archivní fond MNV Žebráky náleží mezi torzovitě dochované fondy místních národních výborů rušených v roce 1960. Na tomto stavu se nepochybně podepsala nebývalé velké fluktuace členů MSK a MNV i celkový nezájem o dokumenty. Chybí zápisy ze schůzí MSK, pléna a rady MNV a zápisy ze schůzí komisí (pokud byly vůbec vedeny), podací protokoly (až na jeden neúplný z let 1947-1948) a většina účetních knih. Torzo spisů je dochováno pouze do roku 1951. Není známo, že by se nějaké dokumenty MNV Žebráky nacházely ve spisovně nynějšího Obecního úřady Hošťka.

Archivní fond je poškozený. Obě úřední knihy (inv. č. 1 a 2) a vkladní knížky (inv. č. 17) byly napadeny plísní a v roce 2014 byly v restaurátorské dílně Státního okresního archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně alespoň vydezinfikovány. Podací protokol (inv. č. 3) má poškozenou vazbu a vytržené listy.

Jazykem archivního fondu je čeština a němčina (inv. č. 17).

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Archivní fond obsahuje pouze malou část původcem vyprodukovaných dokumentů. Upozornit lze alespoň na agendu konfiskací a osidlování z let 1946-1951 (inv. č. 16, 19), z nichž je možné udělat si představu o výměně obyvatelstva v obci po roce 1945. Protože obec vlastnila rozsáhlé lesní pozemky, dochovala se rovněž agenda lesního hospodářství (inv. č. 33) umožňující nahlédnout do hospodaření v této oblasti ihned po válce. V případě zájmu o dějiny obce je nutné použít vedle samotného fondu další archivní prameny, popř. regionální literaturu.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Archivní fond MNV Žebráky uspořádala a archivní pomůcku sestavila Jana Zímová v prosinci 2012 a v srpnu 2014 ve Státním okresním archivu Tachov.

V Tachově, 7. prosince 2017

Jana Zímová

Seznam použitých pramenů a literatury

I. Prameny

Státní okresní archiv Tachov

Archivní fondy:

- Okresní národní výbor Tachov, sign. I/21 Ž2 Obecní záležitosti jednotlivých obcí, 1945 (Žebráky).
- Okresní národní výbor Tachov, sign. I/21 Seznamy členů MSK/MNV, 1945-1947.
- Okresní národní výbor Tachov, sign. I/21 Evidenční lístky členů MSK/MNV, 1946-1949 (Žebráky).
- Okresní národní výbor Tachov, sign. 52 Reorganizace MNV obce B – Ž, 1950.
- Okresní národní výbor Tachov, sign. 53 Zápisy z porady vedoucích oddělení ONV, seznamy tajemníků, 1953-1954.
- Okresní národní výbor Tachov, sign. 129 Zápisy z revizí zrušených MNV obce V – Ž, 1956-1961.
- Okresní národní výbor Tachov, sign. 603 Volby do MNV obce B – Ž, 1954.
- Okresní národní výbor Tachov, sign. 603 Doplnovací volby do MNV obce B – Ž, 1955-1956.
- Okresní národní výbor Tachov, sign. 603 Konečné výsledky voleb do MNV obce K – Ž, 1957.
- Okresní národní výbor Tachov, sign. 604/1 Slučování obcí a změny hranic obcí, 1952-1989.
- Základní devítiletá škola Žebráky, inv. č. 1 školní kronika, 1947-1975.

Prameny tištěné:

- Sbírka zákonů republiky Československé – ročníky 1949, 1950.*
- Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé – ročníky 1945, 1948.*
- Sbírka zákonů Československé socialistické republiky – ročník 1960.*
- Seznam matričních obvodů v českých krajích.* Praha : Ministerstvo vnitra, 1950.
- Úřední list republiky Československé – ročník 1945.*
- Volby do ústavodárného Národního shromáždění dne 26. května 1946, část II. Volební výsledky podle obcí, sešit 2. Volební kraj V – VII Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, in: Zprávy Státního úřadu statistického, řada B, číslo 4 – 6, ročník XXVII. (1946) číslo 26 – 28.*

II. Literatura

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích : od počátků státu po současnost.* Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005.

Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk

akce 5M – akce 5 miliard

AP – archivní pomůcka

bm – běžný metr

č. – číslo

čj. – číslo jednací

čp. – číslo popisné

ČR – Česká republika

ČSR – Československá republika

EL JAF – evidenční list Jednotného archivního fondu

EL NAD – evidenční list Národního archivního dědictví

ev. jedn. č. – evidenční jednotka číslo

FNO – Fond národní obnovy

inv. č. – inventární číslo

JSČZ – Jednotný svaz českých zemědělců

kar – karton

kg – kilogram

KNV – krajský národní výbor

ks – kus

MAV NF – místní akční výbor Národní fronty

MNV – místní národní výbor

MSK – místní správní komise

MV – ministerstvo vnitra

NV – národní výbor

odst. – odstavec

ONV – okresní národní výbor

OSK – okresní správní komise

ppr – podací protokol

Sb. – sbírka

sign. – signatura

SNB – Sbor národní bezpečnosti

SOAP – Státní oblastní archiv v Plzni

SOkA – Státní okresní archiv

ukn – úřední kniha

Příloha č. 2: Seznam předsedů MSK a MNV Žebráky v letech 1946-1960

jméno předsedy	ve funkci od	ve funkci do
Miloslav Nasikovský	12. 06. 1946 (MSK)	20. 08. 1946
Stanislav Kusdas	21. 08. 1946 (MSK)	25. 11. 1946
František Handrejch	05. 12. 1946 (MSK)	24. 04. 1947
František Fríd	25. 04. 1947 (MSK)	06. 07. 1947
František Mašek	09. 07. 1947 (MSK)	04. 11. 1947
Alois Břínek	12. 11. 1947 (MSK)	11. 07. 1949
Alois Břínek	12. 07. 1949 (MNV)	27. 06. 1950
František Fríd	29. 06. 1950	14. 03. 1951
Alois Břínek	15. 03. 1951	nejméně do 31. 01. 1952
Jiří Rejman	nejdříve od 01. 02. 1952	nejpozději do 31. 08. 1953
Václav Vaňátko	nejpozději od 01. 09. 1953	31. 05. 1954
František Visinger	01. 06. 1954	16. 04. 1955
Bruno Petrovský	17. 04. 1955	13. 02. 1956
František Belay	14. 02. 1956	06. 11. 1956
Vincenc Behul	07. 11. 1956	19. 05. 1957
Blažej Písařovič	20. 05. 1957	30. 06. 1960

Příloha č. 3: Seznam členů MSK a MNV Žebráky v letech 1946-1960

Období 12. 06. 1946-06. 07. 1947

předseda MSK	Miloslav Nasikovský, od 21. 08. 1946 S. Kusdas, od 05. 12. 1946 F. Handrejch, od 25. 04. 1947 F. Fríd
členové MSK	František Handrejch, Stanislav Forman, Stanislav Kusdas, Bohumil Prošek (hajný), František Fríd

Období 07. 07. 1947-11. 07. 1949

předseda MSK	František Mašek, od 12. 11. 1947 Alois Břínek
členové MSK	Václav Vaňátko, Václav Roubal, Vladimír Kelner, Josef Martinec, Vladimír Novohradský
změny ve složení MSK	od 24. 07. 1947 Alois Břínek od 29. 03. 1948 odvoláni všichni členové MSK, namísto nich František Fríd, Stanislav Kadrnoška, František Koblasa

Období 12. 07. 1949-13. 06. 1950

předseda MNV	Alois Břínek
členové MNV	František Fríd, František Koblasa, Václav Vaňátko, Vladimír Kelner, Jaroslav Vaňátko, Miroslav Mašek, Vladimír Novohradský, Jaroslav Martinec

Období 14. 06. 1950-31. 05. 1954

předseda MNV	František Fríd, od 15. 03. 1951 Alois Břínek, nejdříve od 01. 02. 1952 Jiří Rejman, nejpozději od 01. 09. 1953 Václav Vaňátko
tajemník MNV	Vítězslav Otava
členové MNV	Anna Chmelarčíková, Alois Břínek, František Vokurka, Vladimír Kelner, Jaroslav Vaňátko, Marie Loušová, Antonín Vaňátko, František Svoboda
změny ve složení MNV	Od 11. 11. 1951 Vladimír Martinec, Vladimír Lacina, Václav Roubal (za Miroslava Maška, Josefa Chmelarčíka a Františka Svobodu)

Období 01. 06. 1954-19. 05. 1957

předseda MNV	František Visinger, od 17. 04. 1955 Bruno Petrovský, od 14. 02. 1956 František Belay, od 07. 11. 1956 Vincenc Behul	
tajemník MNV	Marie Svobodová, od 17. 04. do 20. 10. 1955 Jan Altman, od 14. 02. 1956 Jiří Veselý, od 20. 02. 1957 Vladimír Medviď	
členové MNV	Jaroslav Martinec, Bruno Petrovský, Alexandr Sodemek, Anna Kelnerová, Josef Chmelarčík, Václav Roubal, Václav Vaňátko	
komise MNV	zemědělská	Václav Kochta (předseda)
	kulturní a školská	Vladimír Kolář (předseda)
	finanční	Václav Sedláček (předseda do 30. 07. 1956), Marie Svobodová (od 16. 08. 1956)
	výbor žen	Alena Burianová (předsedkyně), Anna Belayová, Alžběta Vaňátková
změny ve složení MNV	doplňovací volby 17. 04. 1955: Josef Hušek, Jaroslav Vaňátko, Jan Altman (namísto Františka Visingera, Václava Roubala a Josefa Chmelarčíka) doplňovací volby 22. 01. 1956: František Belay, Jiří Veselý, Václav Sedláček, Vincenc Behul, Vladimír Kolář, Václav Kochta, Bohumil Holas, Josef Netrval, Vladimír Vaňátko (po rezignaci všech dosavadních členů MNV)	

Období 20. 05. 1957-30. 06. 1960

předseda MNV	Blažej Písařovič	
tajemník MNV	Jiří Karhan, od 20. 12. 1957 Vladimír Medviď	
členové MNV	Václav Vaňátko, František Michelfait, Anna Kohtová, Vladimír Kolář, Vladimír Vaňátko, Vladimír Kelner, Vladimír Medviď	
komise MNV	finanční	členové nedoloženi
	pro místní bezpečnost	B. Písařovič (předseda), V. Kelner, zmocněnec SNB Patočka
	školská a kulturní	členové nedoloženi
	trestní	B. Písařovič (předseda), V. Medviď, V. Kolář
	výbor žen	členové nedoloženi
	zemědělská	členové nedoloženi

Příloha č. 4: Struktura archivního fondu

1 Úřad národního výboru

1/1 Úřední knihy

1/1/1 Účetní knihy

1/1/2 Pamětní knihy

1/2 Spisový materiál

1/2/1 Registraturní pomůcky

1/2/2 Spisy

1/2/2/1 Statutární záležitosti organizace

1/2/2/2 Volby

1/2/2/3 Organizace činnosti národního výboru

1/2/2/4 Funkcionáři

1/2/2/5 Bezpečnost, ochrana veřejného pořádku

1/2/2/6 Požární ochrana

1/2/2/7 Vojenské záležitosti

1/2/2/8 Evidence obyvatelstva a sčítání lidu

1/2/2/9 Státní občanství

1/2/2/10 Matriční záležitosti

1/2/2/11 Evidence a správa majetku

1/2/2/12 Finanční hospodaření

1/2/2/13 Místní daně a poplatky

1/2/2/14 Plánování

1/2/2/15 Místní hospodářství

1/2/2/16 Živnosti, poskytování služeb občany

1/2/2/17 Zemědělství

1/2/2/18 Zemědělská výroba

1/2/2/19 Zemědělská půda

1/2/2/20 Povinné dodávky a výkup zemědělských produktů

1/2/2/21 Zásobovací agenda

1/2/2/22 Lesní hospodářství

1/2/2/23 Myslivost

1/2/2/24 Vodní hospodářství

1/2/2/25 Ochrana životního prostředí

1/2/2/26 Zdravotnictví

1/2/2/27 Sociální péče

1/2/2/28 Školství

1/2/2/29 Kultura

Inventární seznam

1 Úřad národního výboru**1/1 Úřední knihy****1/1/1 Účetní knihy**

1 Hlavní kniha 1949 ukn 1

1/1/2 Pamětní knihy

2 Koncept pamětní knihy 1959 ukn 2

1/2 Spisový materiál**1/2/1 Registraturní pomůcky**

3 Podací protokol 1947-1948 ppr 1
27. 09. 1947-10. 07. 1948

1/2/2 Spisy**1/2/2/1 Statutární záležitosti organizace**

4 Revize názvů místních částí obce 1950-1951 kar 1
(nařízení ONV v Tachově týkající se původních německých názvů místních částí obcí, Žebráků se týkaly změny: Gogelmühle, Vogelmühle a Nový Kohling, dále úprava názvu „Na Rozcestí“ na „Rozcestí“)

1/2/2/2 Volby

5 Nové sestavení voličských seznamů v obci, 1947-1949 kar 1
zápis o volbě do Národního shromáždění v roce 1948, vyhláška, pokyny, nařízení

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
1/2/2/3 Organizace činnosti národního výboru			
6	Oznámení o odstoupení předsedy MSK F. Maška a zvolení nového předsedy A. Břínka ONV v Tachově, pozvánky na schůze, vyhlášky, hlášení pro ONV, rozhodnutí o vytvoření MNV namísto dosavadní MSK, reorganizace MNV v obci	1947-1951	kar 1
1/2/2/4 Funkcionáři			
7	Funkcionáři MNV, jmenovací dekrety nových členů MNV	1948-1950	kar 1
1/2/2/5 Bezpečnost, ochrana veřejného pořádku			
8	Přestupky a jejich šetření, trestní listy, žádost o milost, zápis o posouzení návratu bývalého státního občana Stanislava Egerta z Kanady do ČSR	1946-1951	kar 1
1/2/2/6 Požární ochrana			
9	Výkaz o počtu požárního zařízení, organizace požární ochrany	1947-1950	kar 1
1/2/2/7 Vojenské záležitosti			
10	Odvody branců, nařízení o vedení ohlašovací knihy, nařízení, pokyny, oznámení, povolávací posudky	1948-1950	kar 1
1/2/2/8 Evidence obyvatelstva a sčítání lidu			
11	Zjišťování pobytu občanů, žádost V. Laciny o povolení k vystěhování z obce, seznam reemigrantů a pátrání po jejich pobytech, torzo odhlášek obyvatel	1947-1951	kar 1
12	Odsun Němců (seznamy Němců určených k odsunu, příprava přesunu Němců z pohraničních okresů a jejich rozptýlení z příkazu MV v roce 1947)	1946-1948	kar 1
13	Popis sčítacího obvodu a přehled domů	1950	kar 1

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
1/2/2/9 Státní občanství			
14	Žádost Julie Wernerové (roz. Wenigové) o vystavení domovského listu k žádosti o zpětné přiznání československého státního občanství	1947-1948	kar 1
1/2/2/10 Matriční záležitosti			
15	Oznámení o narození dětí, oznámení o uzavření manželství, vyhláška o vedení matrik v Rozvadově, přeřazení obce Žebráky z matričního obvodu Rozvadov do obvodu Lesná, pokyny, nařízení	1947-1950	kar 1
1/2/2/11 Evidence a správa majetku			
16	Konfiskace majetku (předávací protokoly, seznamy a výměry konfiskovaného majetku a živností čp. 54, 55, 80; vyúčtování konfiskátů pro FNO, dědické záležitosti)	1946-1950	kar 1
17	Předání přihlášek vkladů (včetně 9 ks vkladních knížek), hasičských potřeb a obecních nemovitostí	(1904) 1945	kar 1
18	Zápis zemské komise pro stavební obnovu, seznam bouraček, demolice, výměry, povolení, ocenění, likvidace břemen na nemovitostech čp. 11, 12, 23, 24, 44, 64	1948-1951	kar 1
19	Osídlování pohraničí (dotaz na volné usedlosti v obci Žebráky pro volyňské Čechy, zápisy o soupisech a přesunech inventářů)	1946-1951	kar 1
1/2/2/12 Finanční hospodaření			
20	Rozpočty obce, přehledy o hospodaření s obecnými přídělky, účetní závěrky obecní, vedlejší rozpočet lesního hospodářství, rozpočty školní obce a dobrovolného hasičského sboru	1946-1951	kar 1
1/2/2/13 Místní daně a poplatky			
21	Rozpisy poplatků, platební výměry daní a poplatků, pokyny a nařízení	1946-1948	kar 1

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
1/2/2/14 Plánování			
22	Příprava plánu na rok 1951 a akce 5M	1950	kar 1
1/2/2/15 Místní hospodářství			
23	Žádost o zřízení telefonu a nepřetržitého spojení	1950	kar 1
1/2/2/16 Živnosti, poskytování služeb občanů			
24	Rozhodnutí o přidělu do vlastnictví obce (konfiskovaný živnostenský podnik – hostinec), hlášení obchodních a hostinských živností	1949-1950	kar 1
1/2/2/17 Zemědělství			
25	Místní sdružení JSCZ (příhlášky členů, směrnice, plány práce, pozvánky)	1947-1950	kar 2
1/2/2/18 Zemědělská výroba			
26	Zemědělská statistika (výkazy a sběrné listy osob trvale činných a pomáhajících v zemědělství, sběrné listy soupisů hospodářských zvířat, sběrné listy o plochách osevu zemědělských plodin, závodové listy o plochách osevu)	1947-1951	kar 2
27	Živočišná a rostlinná výroba (rozpisy plánů zemědělské výroby, plán organizačních opatření k zajištění splnění plánu zemědělské výroby, seznam zemědělců)	1947-1951	kar 2
28	Včelařství (obecní výkazy o včelařství)	1947-1949	kar 2
29	Ochrana proti škůdcům (opatření k ochraně zemědělských kultur)	1948-1950	kar 2
1/2/2/19 Zemědělská půda			
30	Přídělová řízení, přehled o dosídlencích, vyúčtování odešlých přídělců, popisy a ocenění rodinných domů, usnesení soudu na povolení zápisů do pozemkových knih, záznam o půdních rezervách a hospodaření, žádosti o investiční úvěry přídělcům	1947-1951	kar 2

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
1/2/2/20 Povinné dodávky a výkup zemědělských produktů			
31	Přehledy a výkazy plnění dodávkových úkolů, rozpisů a plány dodávek, zápis o neplnění dodávek	1947-1951	kar 2
1/2/2/21 Zásobovací agenda			
32	Přehledy o zásobování	1946-1948	kar 2
1/2/2/22 Lesní hospodářství			
33	Rozpisy lesnických plánů, výkazy, seznamy lesních zaměstnanců, záznam o lesním hospodaření, výměry o těžbě dřeva, obecní lesy	1946-1951	kar 2
1/2/2/23 Myslivost			
34	Vyhláška honebního společenstva v obci Žebráky, šetření neoprávněného výkonu práva myslivosti	1948	kar 2
1/2/2/24 Vodní hospodářství			
35	Dotazník o veřejných vodovodech	1950	kar 2
1/2/2/25 Ochrana životního prostředí			
36	Rozpisy plánu sběru odpadových surovin	1948	kar 2
1/2/2/26 Zdravotnictví			
37	Očkování proti tuberkulóze, záškrtu, dětské obrně, povinné vyšetření dětí, seznamy dětí pro zdravotní účely, zdravotnická osvěta, zřízení poradny pro děti v obci	1947-1951	kar 2
1/2/2/27 Sociální péče			
38	Šetření sociálních poměrů občanů, sociální výpomoc, jmenování důvěrníka pro péči o mládež	1947-1950	kar 2

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
1/2/2/28 Školství			
39	Studijní podpora žáků, trestní oznámení pro zanedbání školní docházky	1950	kar 2
1/2/2/29 Kultura			
40	Kulturní a osvětová činnost v obci	1947, 1951	kar 2

Název archivní pomůcky:	Místní národní výbor Žebráky
Značka archivního fondu:	MNV Žebráky
Časové rozmezí:	(1904) 1945-1959
Počet evidenčních jednotek:	5 (2 úřední knihy, 1 podací protokol, 2 kartony)
Počet inventárních jednotek:	40
Rozsah v bm:	0,30
Stav ke dni:	7. prosince 2017
Zpracovatelka archivního fondu:	Jana Zímová
Zpracovatelka archivní pomůcky:	Jana Zímová
Počet stran:	24
Počet exemplářů:	5
Pomůcku schválil:	Mgr. Jan Edl dne 07. 12. 2017 čj. SOAP/090-0491/2017